

Föreningen
Gamla Gårdapostrar
Göteborg

Ur arkivet
april - 02

Gamla Gårda var en gång en genuin arbetarstadsdel med fabriker och landshövdingehus. Nu är det multinationella företag i den nya bebyggelsen med sin djärva arkitektur.

Så förvandlades gamla Gårda

Gamla Gårda finns inte längre. Snabbt förvandlades den genuina arbetarstadsdelen till ett hypermodernt stadsområde för multinationella företag och konsultbranschen. För inte så längesedan dundrade maskinerna på Gårda. Arbetsfolket stod i sina smutsiga overaller och höll hjulen igång. Nu gäller vita skjortor, eleganta blusar och modemedvetna kostymeringar för det sittande kontorsfolket på Gårda.

Borta är Gystav, Källe Pyntas, Tjommen och de andra breda pojkarerna som både Lasse Dahlquist och Sten-Åke Cederhök sjöng om en gång i tiden. Ja, Ni minns kanske visan om "det är pojkarerna från Masthugget, Gårda och Annedal. . ."

I Gårda växte i slutet av 1800-talet upp en mängd industrier efter ån. I nära anslutning till dessa uppfördes arbetarbostäder. Det var enkla miljöer med dass på gården och som regel ett rum och kök. Under 1880- och 1890-talen grundades här stora företag som *Gårda fabriker* som tillverkade trikåvaror, *Göteborgs Kamgarnsspinneri* och *Göteborgs Remfabrik*. Det senare, grundat 1891, finns kvar som museum och byggnaden är nu förklarad som byggnadsminne.

Totalt fanns i Gårda drygt 15 fabriker som producerade det mesta, alltifrån mineralvatten och läsk, makaroner, konserver, ättika, tvål, parfymer, skor, möbler till orglar.

Fabrikerna utefter Mölndalsån blev en viktig del i Göteborgs näringsliv. I det lilla samhället Gårda, som vid denna tid tillhörde Örgryte kommun, bodde till exempel 1908 över sextusen personer. Av dessa arbetade nära tvåtusen vid olika fabriker, främst i Gårda.

Det nya Gårda fick sin stadsplan 1984. Huset som dominerar stadsbilden är *Gårda Business Center*. Den femtiofem meter höga byggnaden uppfördes 1988—89. Närmaste granne är *Göteborgs Brandförsvar*, en av Nordens största brandstationer. Här är omkring 140 personer anställda.

Tre stora multinationella företag har etablerat sig på nya Gårda. Det är västtyska *Bayer AB*, världens ledande kemiföretag som bland annat tillverkar aspirin. Kontoret i Gårda har omkring 150 anställda och sysslar enbart med marknadsföring och försäljning. Deras dotterbolag, *Agfa-Gevaert AB*, är som bekant en stor tillverkare av film och videoband.

Digital, som har sitt huvudkontor i Boston, är ett av världens största dataföretag. De tillverkar medelstora till stora datorer.

Bland nya Gårdas många konsultföretag är *Göteborgs Förorter, GF*, det dominerande. Det ägs av Göteborg och elva kranskommuner. Här arbetar omkring 220 specialister, arkitekter, ingenjörer, lantmätare, ekonomer, jurister, samhällsvetare och socionomer. Genom förortsförbundet sker en gemensam upphandling för kommunerna.

Det så kallade Tornhuset vid Ävägen ger en påminnelse om det svunna Gårda. Byggnaden uppfördes 1923 för *Tomtens fabriker* som tillverkade tvätt- och skurpulver. År 1942 övertog *Stens chokladfabrik* fastigheten. Numera tillhör den *Bostadsrättsföreningen Tornhuset*, ett privat servicehus för omkring 300 pensionärer. Från tornet ljuder dagligen klockspel klockan 9, 12 och 17 på en melodi som Wilhelm Stenhammar komponerat.

I Gårda ligger *Göteborgs Industrimuseum*. Det invigdes i januari 1982 i den byggnad som tidigare tillhörde *Apotekarnes Vattenfabriker*. Museet visar äldre maskiner och arbetsmiljöer. Det berättar på ett spännande och levande sätt om vardagen i äldre tiders fabriker och verkstäder. Här får besökaren uppleva "Göteborgaren på jobbet", en basutställning om fabrikenas Göteborg med tonvikten lagd på Gårda. Några stämningsbilder målar fram hur en vardagsmorgon tedde sig i Gårda på 1930-talet:

"Det är tidigt på morgonen, lördagen 8 mars 1930. Industristaden Göteborg vaknar till en ny dag i arbete och strävsamt flit. Över Mölnålsåns många broar glider cykelkaravanerna fram i allt mer tätande led mot arbetsplatserna i fabriksstadsdelen Gårda. I köerna blandas den lite ljusare Landala-göteborgskan med det trygga, sävliga Haga-idomet. Här får vitsigheterna från Vegagatan blixtnabbt svar på tal från både Stampen och Annedal.

Exakt på slaget åtta spelar det melodiska klockspelet vid Tomtens fabriker upp Ouvertyren till den nya arbetsdagens bullrande ljudsymfoni. Inne på verkstadsgolvet växlar Karl Andersson några ord med kompisarna om Gårda bollklubbs möjligheter inför seriestarten i fotbollsallsvenskan. På slaget halv nio förkunnar värdigt klapprande hästhovar utanför, att kusken från Apotekarnes Vattenfabriker strax gör entré för att avnjuta sin morgonkopp. Inne på fabriken rasslar redan drivhjul och remskivor i ett högt tempo. Och på kontoret förkunnar överingenjören glädjestrålade för platschefen, att det nya skurpulvret — i de svenska husmödrarnas händer — kan bli det effektiva vapnet mot smutsen. . ."

Stadsdelen med "Gårdakvarnen" på väg att alldeles försvinna

Gamla Gårda håller på att försvinna som bostadsområde. När man nu tar sig igenom den sargade stadsdelen är det svårt att tänka sig att namnet Gårda för inte allt för länge sedan var förbundet med idrottslig verksamhet på högsta nivå. Sammanlagt 5 år hade detta lilla område samtidigt två klubbar i de Allsvenska fotbollsseriernas div. I. En unik prestation! Naturligtvis rekryterades spelarna i dessa

klubbar, Gais och Gårda BK, inte uteslutande från den egna stadsdelen, även om i betraktande av befolkningssiffran en frapperande hög procent förstklassiga spelare vid denna tid fostrades där. Gais fyllde länge ut eventuella luckor med spelare från de närmast liggande stadsdelarna i öst, men det betraktades som att gå över ån efter vatten, när de grönsvarta gjorde sina första förvärv från Hisingstads IS och Lundby IF.

För den stora allmänheten kvarstod dock begreppet "kvarnen från Gårda" även sedan gripklorna sträckts ut så långt som till Jonsered...

Gårda BK:s avancemang till Allsvenskan och kvarstannade där i 8 år var baserat på omfattande (och skickliga) spelarvärvningar, men klubben tappade därför aldrig kontakten med stadsdelen. Elvorna hade alltid ett visst inslag av gårdagrabbar, och den mycket aktiva styrelsen dominerades av äkta gårdaiter.

GÅRDA SK FÖRST

Vad det gäller att se och lära fotboll har Gårda otvivelaktigt haft ett gynnsamt läge. Planerna på Heden, Balders Hage och Idrottsplatsen var belägna inom närhåll för stadsdelens på den nya sporten nyfikna ungdomar, och än närmare in på knutarna fick man sedan de första storarenorna Valhalla (invid 1908) och Ullevi (färdig 1916 efter ombyggnad av Idrottsplatsen). Gårda Sportklubb var först med i stadsdelens namn i de göteborgska fotbollsannalerna.

Året var 1902, och det nyuppsatta gårdalaget engagerades omgående för en omfattande triangeltävling med Örgryte IS och Göteborgs IF. Matcherna mot dessa två av Sveriges då bästa lag innebar givetvis mera lärdomar än framgångar för de unga gårdagrabbarna.

Juni
1969

GAIS hade sparrat Örgryte i en del fotbollsmatcher sedan 1897—98 men fick sin gårdastruktur först 1903, då det i upplösning varande sällskapet genom en fusion med det betydligt livskraftigare Gårda SK. I det rekonstruerade GAIS samlade fotbollsspelet så stort intresse, att övriga idrotter efter några år trängdes helt tillbaka.

De länge för fåfot liggande gårdängarna var efter tidens pretentioner dugliga bollplaner, och på dem grundlades den "tekniska färdigheten och goda stöten på bollen".

Man höll först till i närheten av Underås men flyttade snart till den plats bakom nuvarande Gullbergsgymnasiet fd Östra Real som efter att först bara ha nämnts som "gaisänga" blev Gårda plan. Denna blev visserligen omvandlad till potatisåker under första världskriget men togs åter i bruk på 20-talet och fram till 1940, då staden behövde området för annat ändamål.

SVENSKA SERIEN

Antalet aktiva spelare i Gais var under åren 1903—06 göteborgsdistriktets näst Örgryte IS största. Vägen till framgång öppnades dock först 1910, då gårdalaget stod överst på prispallen i Göteborgsseriens klass I. Fyra raka segrar i den på GAIS:s initiativ startade Västsvenska serien och sensationella matcher mot Örgryte och Kamraterna gav sedan gaisarna en plats bland de "stora", när de ledande klubbarna i landet år 1915 startade den första Svenska serien.

GAIS placerade sig som fyra i denna efter Kamraterna, AIK och Örgryte, före Djurgården och Norrköping, men fick ändå inte stanna kvar. Man tyckte det var för mycket med tre göteborgslag i Sveriges högsta serie och tryckte därför helt enkelt ner gårdaelvan i "Västsvenskan" igen! Motståndet i denna var alltså svagt, men de energiska gaisarna höll formen genom nya internationella och nationella kontakter och var 1919 mogna för en ny, till fullständig framgång ledande, anstormning mot den svenska fotbollshegemonien. Svenska mästerskapet 1919 togs hem efter en rad glänsande matcher i slutomgångarna. Fruktade cuplaget Djurgården fick stryk med 4—1 i finalen, sedan de grönsvarta dessförinnan avfärdat Kamraterna (3—0), Norrköping (3—1) och Hälsingborg (7—1). När ett av uteslutande göteborgare bestående svenskt landslag samma år besegrade Danmark med 3—0 hade Gais med fyra man, inrarna Albert Olsson och Joel Björkman, v h Nils Karlsson och h y Rune Wenzel. Tre av dessa, plus v b Frithiof Hillén, återfanns sedan i Sveriges olympialag 1920, och under de därpå följande framgångsrika åren fick ytterligare en del gaisare ikläda sig den blåguldrässen.

"GÅRDAKVARNEN"

Under 20-talet och i början på 30-talet var GIAS toppen av vad svensk klubb fotboll vid denna tid förmådde prestera. Styrkan låg inte bara i den uppsjö på individuellt sett skickliga spelare man då förfogade över utan kanske än mera i ett utmejslat lagspel, buret av en så jämn och fin rytm att namnet "Gårdakvarnen" nästan gav sig självt.

Örgryte klarade hem Svenska serien 1920—21, Svenska Fotbollsförbundets första officiella, en poäng före GAIS, men 1922 lät sig de grönsvarta inte besegras av något svenskt lag. Inte ens kontinentala storlag som de ungerska M T K, F T C och U T E gick iland med den uppgiften! GAIS, tog hem cupmästerskapet 1922, och guldmedaljer, de första i seriesammanhang, blev det även 1923 efter slutseger i den tudelade svenska serien Den första Allsvenska 12-lagsserien, 1924—25, vann gaisarna på otroliga 38 poäng, i nästa serie nöjde man sig med silver för att 1926—27 åter lägga beslag på guld. De tre därpå följande serierna var inte gaisarnas, "endast" 3:a, 5:a och 4:a, men 1930—31 var det färdigt för guld igen. Nickspecialisten "Long-John" Nilsson hade då avlöst strategen "Abben" Olsson som cf, men för hy Rune Wenzel, hh Gustav Gustavsson och backparet Herbert Ljunggren—Gunnar Zackaroff var det tredje uppsättningen allsvenska guldmedaljer. Efter ytterligare tre fina serier (3:a, 2:a, 2:a, de två sistnämnda endast en poäng efter segrande HIF) var det slut med "storhetsperioden". De förut då dominanta göteborgsklubbarna fick alltså svårare att hävda sig, och 1938 föll både GAIS och Kamraterna ur Allsvenskan.

TILL PROFFSLEDEN

GAIS återkom glansfullt till storserien genom att placera sig som tvåa i 1941—42 års serie. 1942 blev gaisarna cupmästare genom att i en rafflande finalmatch 2—1-besegra Elfsborg. 40-talet och början på 50-talet var eljest provningarnas år för de grönsvartas många trogna supportere. Ibland fick de se sina favoriter på övre halvan, 1949 så högt som trea, men lika ofta i nedflyttningsstara. Goda publiksiffror, det fina åren 1949 var man uppe i 350 000 åskådare, betydde vissa möjligheter i den allt hårdare konkurrensen om spelarna.

Egon Jonsson och Gunnar Johansson, två av gaisarnas bästa spelare, blev proffs 1950, men luckorna fylldes så väl att man 1953—54 än en gång kunde toppa Allsvenskan. Guldmedaljerna den gången var klara först med 0—0 i slutmatchen mot Jönköping, efter en mycket spännande serie. En ny, lång nickspecialist, Karl Alfred Jakobsson, grabben som vann den allsvenska skytteligan tre år i följd, var vid denna tid GAIS:s främsta anfallsvapen.

Efter triumfen 1953—54 har GAIS tre gånger förpassats ur Allsvenskan. Svårast att komma igen var det efter nerfallet 1959. Först 1963 lyckades man ta sig upp ur div II, där laget vid de två andra degraderingarna endast stannade ett år.

"Altmeister" Gunnar Green spelade en aktiv roll i gaisarnas "bragdlag" 1963; i år då han på nytt, på ett mera tekniskt plan, ställt sina tjänster till sällskapets förfogande hoppas säkerligen alla rättrogna gaisanhängare på vissa framgångar, i år då GAIS fyller 75 år!

Vi återkommer i en annan artikel med stadsdelens andra storlag, Gårda BK.

E L

1914

Västsvenska serievinnare och värdiga motståndare till IFK och Öis var Gais av årgång 1914. Stående från vänster: Fritte Hillén, R Larsson, E Olsson, Gustaf "Banan" Johansson, G Larsson, J Johansson och O Fredriksson. Sittande: Vicke Björkman, J Persson, E Hansson och Joel Björkman.

Storsupportern Göte Malmqvist presenteras

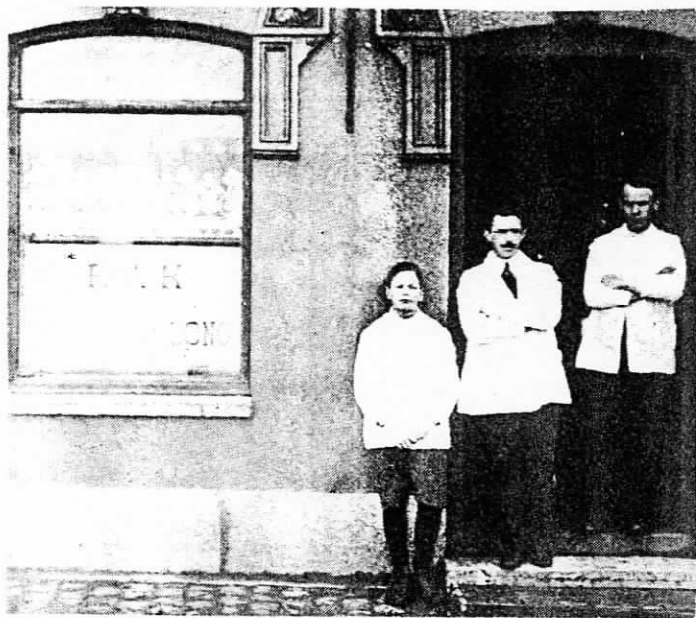
En av våra största supporters, kanske den störste, heter Göte Malmqvist. Han är en mycket klipsk herre, det skall ju en frisör vara, och åtskilliga är de gaisare som besökt den berömda frisørsalongen på Rantorget. Tyvärr är ju huset rivet nu.

Göte är född den 13/8 1911 och har således helt nyligen fyllt 70 år och uppväktats bl a av Supporterklubben och GAIS.

Han är gift och har två barn och hela familjen är gaisare, fattas bara annat. Vill Du veta något om gamla GAIS så skall Du ringa Göte. Men avsätt god tid för detta samtal. Göte är ett levande lexikon. Han kan praktiskt taget allt om våra gamla spelare. Han bidrager för resten med en trevlig artikel på annan plats i denna tidning.

— När blev Du gaisare Göte och varför?

— Gårdapojkar är födda gaisare. Det var omöjligt att vara annat än gaisare för Rantorgsfolk. Nära intill Rantorget låg en fotbollsplan och här höll den legendariske gaisledaren Axel Svensson till med sina gaisare. Men det var inte bara fotboll det handlade om. Atletik och allmän idrott var stora grenar i dåtidens GAIS.

Raksalongen
under faderns tid.
I mitten fadern Axel och
till höger Göte.

— Har Du själv varit aktiv inom fotbollen?

— Som Du vet så har frisörer en lång arbetsdag. Man måste ju klippa folk när de är lediga och därför var det svårt att få tid att träna. Men jag har spelat fotboll i BK 32, Arendals IF och Gårda BK:s B-lag.

Salongen under Götes tid.

— Du måste väl ha många favoritspelare?

— Ja, det kan Du tro. Abben Olsson och Gunnar "Carra" Pålsson var två härliga gaispelare. Och Sven Rydell i ÖIS och Tore Keller i Sleipner, vilka pojkar, för att inte tala om fenomenet Ted Drake i Arsenal, det Du.

— Berätta något om gamla GAIS.

— Kvarteret där jag föddes hette Ran 9 och här var också de kända gaisarna Gunnar Olsson och Erik Snejsen Johansson födda.

GAIS hade två lokaler på Gårda där man tränade och sammanträdde i och man höll även till i Exercishuset. Ofta nog hade man dans. Då spelade ofta Malmqvist och Christian. Malmqvist var min farfar August som spelade dragspel och fiol. Han gick senare med i Bröderna Lindqvists kända dragspelsorkester, som turnerade överallt to m i utlandet. Efter GAIS hemmamatcher brukade spelarna gå på Lisebergs Vårdshus och dragspelsorkestern stog då utanför detta och spelade Gladiatorernas intåg för Gaispelarna eftersom det aldrig var tal om annat än segrar hemma för GAIS på den tiden.

Jag vill sluta med en liten historia om Axel Svensson. Han fick hoppa in i Uddevalla och döma en gaismatch. Men så fort gaisarna kom i närheten av motståndarmålet tog han pipan ur munnen och ropade: "Skjut, pojkar, skjut." Efter detta fick han inte döma så mycket.

● Ja, Göte har minnen att ösa ur. Vi tackar honom för pratstunden och gratulerar ännu en gång i efterhand.

Tekä

Sven Johanssons hône

Det har talats så mycket om Gumperts hörna här i staden — vad var det annat än en träffpunkt för killar och tjejer som gick bestämt sällskap, som man sade på den tiden. Nä, Sven Johanssons Hône, det var någonting helt annat, det var ett ställe där alla gaisanhängare träffades, i synnerhet efter matcherna på Gamla Ullevi.

Sven Johansson var specerihandlare vid Rantorget på Gårda i hörnet av Dämmevägen och Rantorget. Hörnet finns fortfarande kvar men husen är borta sedan några år, tyvärr.

Sven Johansson var själv inte så värst intresserad av fotboll, men hans äldste son Georg hade under en kort tid varit målvakt i GAIS i begynnelsen av dess historia.

Naturlig träffpunkt för gaisare

I samma hus fanns ett café som jag skrivit om vid ett tidigare tillfälle i Makrillen. Caféet fick nästan tjänstgöra som klubblokal för GAIS de första åren. Det var då ganska naturligt att samlas på hörnet utanför caféet även många år efter det att fröken Nilsson som ägde caféet hade upphört med sin verksamhet.

I husen runt omkring bodde och var födda en stor del av de spelare som under åren representerade GAIS. Nämnas kan bli Eric Snejsen och hans bror Thorsten Johansson. Gunnar Karra Pålsson, Henning Olsson, Gunnar Olsson, Sven Hammar och inte så långt därifrån Fritte Hillén samt Calle Jonsson, Sigge Arnevid m fl. Ännu längre bort i tiden härstammade *samtliga* gaisspelare och ledare från stadsdelen — inte minst dess legendariske ordförande Axel Svensson.

Vad var då naturligare än att träffas på detta centrala ställe som Rantorget och Sven Johanssons Hône blev.

"Hur många mål gjorde Gunnar?!"

Ni skulle ha varit med och hört alla kommentarer efter matcherna antingen det blev vinst eller förlust.

Lilla Pära eller Röa Pära som han också kallades kunde, så gammal han än blev, stå och gråta strida strömmar om det händelsevis hade blivit stryk i någon match, vilket inte var så vanligt på den tiden. Eller se och höra gamla fru Pålsson, alltså Karras mamma, hängande med halva kroppen utanför fönstret och fråga — inte hur det gick för GAIS — nej, "hur mycket vann Gunnar med och hur många mål gjorde han".

Det var supportrar de!

Öisare bytte färg

En historia, som jag påminner mej, var hur en öisare hastigt och mindre lustigt för honom själv bokstavligen bytte färg. Han råkade passera hörnet och därstädes stod en grabb som hette Thorsten, väl vetande att den andre grabben som gick förbi var öisare. Det tog inte lång tid innan deras dispyt om bästa laget hade övergått i handgemäng och på andra sidan gatan hamnade de i ett staket som för dagen var nymålat, OBS! med grön färg. Det var det snabbaste jag sett en öisare byta färg.

Det där med supportrar kommer mej att tänka på en historia från en match i London där två entusiaster stog på ståplatsläktaren med utsikt över gatan där det just passerade ett begravningsståg. I England är det en gammal fin sed att man vänder sig mot begravningsståget, tar av sig sin huvudbonad och med böjt huvud visar sin vördnad för den döde. Nåväl, Jack vänder sig mot den förbipasserande processionen och tar av sig sin enkla capes medan Jim ser på matchen. Jim säger då:

— Det var fint av dej, Jack, att visa din vördnad.

— Well, säger Jack, hon var ju mej i alla fall en trogen hustru i 40 år.

Det kan man kalla en verklig supporters. Och skall sanningen fram så känner jag ännu för honom.

GÖTE MALMQVIST
f d Barbis på Rantorget.

Hr Redaktör!

1960

Riv Dämmevägens skandalhus!

Skall resterna av det som en gång varit ett bostadshus i hörnet av Dämmevägen och Fabriksgatan i Gårda få stå kvar lika länge som resterna av Ceres fabriker?

Det är en skandal att ett sådant hus skall få stå kvar år efter år. Brandmännen kunde faktiskt låtit det brinna ner förra sommaren, när det ändå var litet fyr på det. Ingen skada hade i så fall skett, utan det hade varit till fördel.

När vi för turisterna visar vår vackra stad med bland annat Nya Ullevi och det flotta elverket — som ligger mitt emot rucklet — då undrar man vem som äger resterna av skandalhuset. Det måste väl vara staden, ty i annat fall hade det väl varit nedrivet. Huset har ju inte varit bebott på två år, och det har varken fönster eller dörrar, sedan vandalerna gjort sitt.

Även om Gårda är en gammal stadsdel, som det inte är så noga med, så tycker man att detta ruckel borde rivas. Det syns ju väl för alla besökare som skall till Ullevi, och vi gårdabor som dagligen har våra vägar förbi, är allt annat än glada åt det.

En sak till önskar vi: trappor från parkeringsplatsen upp till bron för dem som skall till Ullevi och för alla som kommer från fabriker på Avägen. Då skulle buskarna i planteringen och gräsmattan undgå att trampas ned.

Tre brandkårer i Gårdabrand

Rivningshus ett eldhav

En våldsamt eldsvåda som snabbt ledde till att ett obebott tvåvånings böningshus vid Rantorget brann ned till grunden utbröt strax efter kl. 19 på fredagskvällen.

Brandbilar och personal från tre stationer fick rycka ut, främst för att rädda den omkringliggande träbebyggelsen. Elden i det brandhärjade huset hade brandkåren relativt snabbt under kontroll.

Huset som brann ned var beläget på Dämmevägen 7 och var som nämnts obebott i avvaktan på rivningstillstånd. Det har f. ö. brunnit på Dämmevägen 7 en gång tidigare för ungefär ett halvår sedan.

Var elden uppstod vet man inte exakt men den spred sig nästan explosionsartat, och då de första brandbilarna kom på plats var huset helt övertänt. V. brandchefen K. E. Nilsson,

som ledde släckningsarbetet, konstaterade snabbt att man inte kunde göra någonting åt det brandhärjade huset utan helt måste koncentrera sig på de synnerligen hotade byggnaderna runt om, i första hand trähuset Dämmevägen 9. Men också en fastighet på Fabriksgratan mitt emot det eldhärjade huset var inledningsvis utsatt för stor fara, inte minst genom den intensiva hetta som utvecklades. Men snart kunde man konstatera faran över för den fastigheten.

En enorm massa förbipasserande samt Gårda-bor var åskå-

(Forts. på sista sidan)

Redan efter några minuter var hela huset övertänt och lågorna slog ut från alla fönster och efter en stund såg det mycket hotande ut för grannhusen. Men trots det stora larmet från brandkåren och publiken och den starka värmen märkte inte Eugen Svanström i grannhuset något förrän polisen berättade för honom att han måste göra sig beredd på att utrymma sin lägenhet (t. h.).

Tre bandkårer ...

(Forts. från första sidan)

dare till branden, och med den sydvästliga vindriktningen blev Rantorget som en enda stor parkett. Där var dock inte helt riskfritt att vistas eftersom sot och eldflakor snart spreds över hela torget.

Till att börja med gick det rykten bland åskådarna att man hört smällar och att det skulle finnas explosiva varor i det brinnande huset, men så var som väl är icke fallet.

Många av de som strömmade till brandplatsen nöjde sig inte med att enbart se på branden. En del frivilliga krafter ryckte också in och gav i den mån de kunde släckningsmanskaper ett handtag med slangar och annat sedan väl brandmännen avstyrat alla risker för brandens spridning och kunde koncentrera sig på slutfasen.

Vid 20-tiden hade brandkåren elden helt under kontroll. Kvar av böningshuset fanns då endast några väggfragment och ett par skorstenpipor.

På gården bakom det nedbrunna huset stod också en del bilar. En av dem, en herrgårdsvagn, blev totalförstörd under det en annan, en Kapitän, fick omfattande yttre skador. Däremot klarade sig tydligen de bilar som stod på Fabriksgratan strax bredvid den brinnande byggnaden.

Adin.

Tappstation planerad

Ägare till den brunna fastigheten på Rantorget är dir. Rudolf Svanström, ombudsman vid Taxi. Han har sedan en tid tillbaka legat inne med ansökan hos staden om att få riva huset. Han har planer på att senare uppföra en tappstation där. D. v. s. om han får tillstånd till det. Något besvär med rivningen lär det ju inte bli i fortsättningen.

Huset har stått obebott en längre tid och endast haft tillfälliga gäster. Enligt uppgift var det endast en spårvägare som hade en del uniformer i huset vid brandtillfället, som lidit ekonomisk skada av branden, förutom husägaren naturligtvis.

1963

Gamling märkte ej branden i grannhuset

Trähusen kring den brinnande fastigheten hotades starkt redan från början. Det var framförallt huset Dämmevägen 9 som låg i farozonen och som brandmännen inriktade sig på att försöka rädda. I detta hus bodde för tillfället endast fyra familjer men under skolterminerna bebos det också av en del skolungdomar.

Nästan samtidigt som brandkåren fick sitt brandlarm började ägaren till Henrys Grönsaks-handel i bottenvåningen till detta hus rymma ut sitt lager med hjälp av tillskyndande. Ägaren hade anledning att vara nervös, hela butiken med lager var nämligen oförsäkrat.

Den ende som för övrigt var hemma i den hotade byggnaden var 65-åriga Eugen Svanström, broder till ägaren av det brunna huset. Han har sin våning vänt bort från brandplatsen och hade inte uppmärksammat brandsirenerna, ropen, vattenstrålarna och hettan utan hade suttit lugnt i sitt kök tills det att en polis gick upp till honom och varskodde om den överhängande risken för eldsvåda. Svanström tog det hela mycket lugnt och gick på polisens anmaning

ut och tittade på broderns brinnande kåk.

— Ja, nu behöver inte brorsan vänta på rivningstillstånd från stan mera, var hans enda kommentar.

Trädridå räddade

Det var en trädridå som räddade grannhuset, som ligger endast c:a 7 m. från den uppbrunna fastigheten. De enda skador som nu uppstod på denna byggnad var vatten som trängde in genom de sprängda rutorna. Men så hade också brandbefålet från början posterat tre mannar med sprutor mellan husen som hela tiden sköljde över den hotade väggen. Så småningom kunde emellertid dessa övergå till att släcka brandhärden, och hyresgästerna i Dämmevägen 9 drog suckar av lättnad.

ocapi.

Ingen beklagar elden

Ingen beklagar branden i Skandalhuset! Så har man kallat det hus på Rantorget i Göteborg som i går brann ned. Det har stått obeott länge, och var ett tillhåll för allsköns skumrask, säger polisen. — Vi har varit där och släckt tidigare, en påsk, säger brandkåren. Huset borde ha rivits för länge sedan och inte fått stå kvar och skräpa.

Hade det inte varit för hotet mot de bebodda intilliggande husen, så hade branden varit välkommen. Men nu måste brandkåren sända stor styrka till platsen.

UNDER DEN tidiga industrialismen drevs så gott som alla maskiner med drivremmar som överförde kraften från ångmaskiner och senare elmotorer.

Att det måste finnas stor efterfrågan på sådana remmar förstod Harald Zetterström, som var anställd på Rosenlundsspinneriet. Han köpte en tomt på Gårda i Örgryte, då socknen ännu inte var införlivad med staden.

AB Göteborgs Remfabrik vid Ävägen grundades 1891. Den första fabriksbyggnaden i trä förstördes vid en eldsvåda år 1900. Den nuvarande byggnaden uppfördes i tegel. Verksamheten expanderade snabbt och nya maskiner köptes in kontinuerligt.

Fabriken byggdes ut i flera etapper. Efterfrågan var stor även under första världskriget — i stället för bristvaran bomull vävdes remmar med hjälp av garn framställt av papper.

Remfabriken på Gårda

1916 ersattes ångmaskinen med fyra elmotorer. I slutet av kriget inköptes apotekare Lobergs villa vid Blekeallén, uppförd 1908-09, som nu blev disponerbostad. Konkurrentfabrikerna i Jonsered, Sundbyberg och Sundsvall lades ner under mellankrigstiden. 1936 avled disponert Zetterström och efterträddes av Torsten Holmstrand, anställd sedan 1907.

EFTER ANDRA världskriget kom stora strukturförändringar. Remfabrikens produktion kom alltmer att styras över till transportband.

År 1977 lade Holmstrand ner verksamheten, efter 70 år i företaget. Kvar stod en fabrik i så gott som samma skick som år 1920. 1983 blev fabriken byggnadsminne. I bevarandet ingår även interiören. Fabriken är numera en enhet under Göteborgs kulturförvaltning.

KARBID
ACETYLENGASVERK
BRÄNNARE

och alla tillbehör för Gassvetsning erhåller Ni
bäst och billigast från

CARBIDKONTORET,
GÖTEBORG.
Tel.: "Carbidkontoret"

A. KARLSSONS
MODELLSNICKERI

Fabriksgatan 23. — Tel. 16 25 42
Specialverkstad för gjutmodeller

Cykel-Bud

(Bengt Akerström)

Fabriksgatan 8

Telefon 15 97 76

GUSTAF NILSSON

BLECK- & PLATSLAGERI

Brusewitzgatan 8 — Telefon 15 03 95 — Bostad 15 98 95

FÖRSTKLASSIGT ARBETE — MODERATA PRISER

GÅRDA STUVAFFÄR

Drakegatan 15 - Tel. 15 28 99

säljer från välsorterat lager till billiga priser:
STUVAR, YLLE-, SIDEN- och BOMULL efter vikt.
TÄCKEN, FILTAR, MADRASSER, FJADER, DUN, KAPOK,
KNOPP. - GARDINER, DRAPERITYGER.
Herr- & damtrikå. - Strumpor m. m.

BLEKALLÉNS CAFÉ

Hildur Persson

Blekallén 12 — Tel. 18 08 53

REKOMMENDERAS

Erik Karlsson

BILSKOLA

Kobbarnas Väg 4 — Tel. 19 53 54

Körkort, trafikort.

Övningskörning för körkortsinneh.

SAMLINGSVISA

Mel. Nu tändas åter ljusen i vår lilla stad

Nu samlas åter gänget, så proper och grann.
En massa goa gubbar, som känner för varann.
En del har bott vid järnväg, en del intill en å.
Om någon har blivit äldre, det kan vi nog förstå.
Man gungat uti köket, när tåget gått förbi.
Sett regnbågsfärger i åa, med arom uti.
Han ser med glimt i ögat, å tänker ju så käck.
Ty Gårdagrabben é — fräck.